

Висновки. Підсумовуючи міркування над розвитком художньо-творчих можливостей майбутніх вчителів початкових класів, приходимо до висновку про те, що опанування засобами виразності художнього образу за допомогою семантичного аналізу знаходить свою спрямованість лише у тому випадку, коли переважний розвиток одержує емоційний компонент у розвитку творчого потенціалу студентів. Таким чином, необхідними стають певні педагогічні умови, поміж яких особливої значущості набувають забезпечення активного творчого сприйняття музичного твору («подія-переживання»); фіксація сили й глибини емоційного переживання-потраясіння; виявлення особистісного відношення студентів до твору, який вони прослухали; створення комфортних умов для вербалізації студентами свого сприйняття-відношення.

Література

1. Выготский Л.С. Психология искусства / Л.С. Выготский. - СПб.: Азбука, 2000.- 416 с.
2. Леонтьев А.Н. Избранные психологические произведения: В 2 тт. . / А.Н.Леонтьев. - М.: Педагогика, 1983. - Т. 2. - 318 с.
3. Лосев А.Ф. Музыка как предмет логики //А.Ф.Лосев. Из ранних произведений / Сост. И.И. Маханькова. - М.: Правда, 1990. - С. 195-390.
4. Манакова И. П. Дети. Мир звуков. Музыка /И.П.Манакова, Н.Г. Салмина. - Свердловск, 1991. – 112 с.
5. Медушевский В. В. О закономерностях и средствах художественного воздействия музыки / В.В. Медушевский. - М., 1976. – 343 с.
6. Подуровский В. М., Психологическая коррекция музыкально-педагогической деятельности / В.М. Подуровский, Н.В. Сулова. - М., 2001. – 189 с.
7. Потебня А. Слово и миф / А.Потебня. - М., 1989. – 219 с.
8. Раппопорт С. О вариантной множественности исполнительства / С.Раппопорт //Музыкальное исполнительство. - Выпуск 7. - М.,1972. – С.39-67
9. Салмина Н. Г. Знак и символ в обучении / Н.Г.Салмина. - М., 1988. – 89 с.
10. Теплов Б.М.Психология музыкальных способностей / Б.М.Теплов. - М.-Л.1947. – 430 с.
11. Тютюнникова Т. Э. Уроки музыки: Система обучения К. Орфа/ Т.Э. Тютюнникова. - М., 2001.- 191 с.
12. Шип С. Музыкальная речь и язык музыки/ С.Шип. - Одесса, 2001. – 295 с.

О. Мельник,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник – доцент М. Вацьо

ШЛЯХИ ВИКОРИСТАННЯ МИСТЕЦТВА В ОСВІТНІЙ РОБОТІ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. Дошкільний період дитинства загально визнаний як початковий етап розвитку внутрішнього світу дитини, його духовності, формування загальнолюдських цінностей. На сьогодні для виконання концептуальних засад та основних вимог Базового компонента дошкільної освіти [1], який є Державним стандартом дошкільної освіти України, створено комплексні програми розвитку, виховання і навчання дітей дошкільного віку («Українське дошкілля», «Дитина», «Дитина в дошкільні роки» тощо), які у плануванні та здійсненні художньо-естетичного розвитку дітей старшого дошкільного віку у вітчизняних дошкільних початкових закладах є домінуючими. Крім того, зміст парціальної програми «Радість творчості» узгоджений із їхніми освітніми завданнями, але у ній акцентовано увагу безпосередньо на роботу з художньо-естетичного напрямку.

Аналіз попередніх досліджень. Роль мистецтва в естетичному вихованні особистості висвітлено в працях Б. Бриліна, В. Клименко, І. Климук, Л. Побережної, Л. Яковенко, Н. Фоломєвої, О. Михайличенка, Т. Скорик та ін.

Теоретичне підґрунтя розвитку художньо-творчої активності дитини закладено А. Бакушинським, Е. Берном, Д. Богоявленською, О. Дяченко, М. Лазаревим, А. Луком, В. Рибалкою, О. Савенковим.

Розвитку художньо-творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку присвячені праці Б. Нікітіна, Дж. Сміта, Л. Керрола, І. Білої, О. Кочерги.

Ряд наукових досліджень засвідчує, що повноцінне сприймання творів мистецтва дошкільниками неможливе без цілеспрямованого впливу дорослого (Е. Белкіна, Н. Зубарева, Е. Нікітіна, Г. Підкурманна, Г. Сухорукова, Р. Чумічова). Лише через призму сприймання дорослої людини та у процесі багаторазового звертання до твору мистецтва у різних видах діяльності (на заняттях, в ігровій діяльності, на прогулянці, у різних процесах життєдіяльності) у дошкільників формується вміння сприймати твори мистецтва.

Мета статті – теоретично обґрунтувати психолого-педагогічні умови використання мистецтва у роботі з дітьми старшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Силу впливу мистецтва на дитину відзначало багато класиків педагогіки. Я.А. Коменський говорив: «Більш ніж науками, потрібно займатися (з дітьми) мистецтвами». І.Г. Песталоцці зазначав: «Дорога до мистецтва є в той же час дорогою до людяності» [8, с.9].

Кожен вид мистецтва має особливі механізми впливу на особистість: музика – гармонію звуків; живопис – лінію, барви, сюжет. Хореографія, театр, мультфільми завдяки своїй синкретичності інтегрують кілька видів мистецтва, що сприяє найсильнішому впливу на психічні і фізіологічні процеси в організмі

людини. Тому розвиток творчого потенціалу, формування естетичних почуттів і потреб у дітей 5-го року життя шляхом використання всіх вище перерахованих видів мистецтв потребує професійного супроводу.

Перехід від середнього дошкільного віку до старшого характеризується цілою низкою особливостей: дитина найбільш сензитивна до творчості як можливості самоствердження, самовираження свого «Я»; досвід продуктивної діяльності дозволяє йому діяти все більш активно, самостійно, ініціативно; маючи власну особистісну позицію, дитина здатна реалізувати свої задуми, знаходячи для цього відповідні засоби; створюваний ними художній образ, виконаний в різних матеріалах, відрізняється індивідуальністю, виразністю і емоційністю.

Творчі здібності та індивідуальні властивості особистості забезпечують фундамент творчого потенціалу дитини, який в свою чергу є основним фактором творчого розвитку особистості. Оскільки суб'єктами нашого дослідження є діти старшого дошкільного віку такі види мистецтва як музичне та образотворче є для них найбільш цікавими та доступними.

З-поміж психолого - педагогічних умов, що забезпечать підвищення ефективності процесу творчого самовираження старших дошкільників у музичній діяльності, необхідно виділити синтез мистецтв як особливий засіб активізації прагнення дитини творчо виразити себе.

Комплексна взаємодія мистецтв як систематичний та цілеспрямований процес одночасного та послідовного впливу сукупності різних видів мистецтв у їх взаємовпливі на чуттєву сферу дитячої особистості розглядає Г. Шевченко. Теоретично обґрунтована модель «поліцентричної інтеграції знань» Л. Масол, що передбачає виділення двох домінантних змістових ліній

– музики, живопису, які органічно поєднанні в тематичний цикл на основі загальної духовно-світоглядної орієнтації й які збагачуються елементами інших двох змістовних ліній – синтетичних мистецтв. На думку Т. Голінської, синтез надає художній картині світу цілісності та гармонійності, взаємодія видів мистецтв обумовлена їх естетичною природою, генетичною, морфологічною спільністю, єдиними законами художнього мислення, загальною діалектикою людського пізнання [3, с. 285]

Існує безліч методик музично - естетичного розвитку дитини, її художніх здібностей. Велику роль у формуванні інтегрованих принципів зіграли композитори: Б. Бріттен, К. Орф, З. Кодай, П. Хіндеміт, Ц. Кюї, А. Гречанінов, М. Красія, М. Коваль, Д. Кабалевський, М. Мінков і ін

Модель особистісно-розвивального середовища дошкільників на основі синтезу мистецтв розробила Р. Чумічева. Синтез мистецтв учена розуміє як

спосіб створення в освітньому процесі умов для творчої активності й самореалізації старших дошкільників [3, с. 286]

Для розвитку художнього сприйняття старших дошкільників вихователям необхідно пам'ятати про жанрову і стилістичну відповідність творів образотворчого та музичного мистецтва. Так, наприклад, в процесі зображення предметів народних промислів можна використовувати фрагменти творів української народної музичної творчості (народні пісні, інструментальні п'єси у виконанні оркестру українських народних інструментів. У процесі роботи над зображенням природних явищ можна використовувати твори А. Вівальді, Й. Гайдна, П. І. Чайковського (цикли «Пори року») в залежності від теми заняття (про природу взагалі).

В естетичному вихованні дітей дошкільного віку науковці пропонують використовувати ігрові прийоми навчання, ігрові ситуації, обігрування дитячих робіт на заняттях, які створюють позитивну емоційну атмосферу, сприяють ефективному оволодінню зображувальними навичками та вміннями, підвищують якість роботи та сприяє розвитку інтересу до зображувальної діяльності. Необхідно забезпечити поєднання різних видів діяльності у розвитку художніх умінь дошкільників.

Оскільки у дошкільному віці дитина налаштована передусім на гру, необхідно, радять дослідники (Н. Кириченко, Т. Науменко), широко використовувати з метою розвитку її творчості різноманітні ігрові прийоми:

–ігрові ситуації, які допомагають розвинути пізнавально-творчу активність;

–пісні, загадки, вірші, казки, музичні твори;

–демонстрування епізодів лялькових спектаклів, які зосереджують увагу, викликають позитивні емоції, інтерес до зображуваного, уяскравлюють, поглиблюють естетичне задоволення, але не впливають на результати роботи;

– розповіді-малювання з елементами казки; пошукові ситуації; уявні ситуації [4, с. 298].

Висновки. Отже, до педагогічних умов, які забезпечують ефективність розвитку естетичного розвитку старших дошкільників є наступні:

- використання комплексу мистецтв як способу пізнання естетичної цінності мистецтва;

- створення емоційного фону на всіх етапах взаємодії дітей з мистецтвом;

- педагогічний процес повинен відповідати віковим, індивідуальним особливостям та можливостям старшого дошкільника;

- розвиток творчої активності дітей;

- вплив педагогічної майстерності вихователя, його ерудиція в галузі мистецтва.

Особливим засобом активізації прагнення дитини творчо себе виразити є синтез мистецтв як найбільш ефективна сфера розвитку її творчості. Мистецтво, зокрема синтез його видів, збагачує емоційний досвід дитини, об'єктивує бажання виразити своє «Я» в художньо-творчому процесі.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти. / Науковий керівник: А.М.Богущ, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богущ А.М., Беленька Г.В., Богінч О.Л., Гавриш Н.В., Долинна О.П., Ільченко Т.С., Коваленко О.В., Лисенко Г.М., Машовець М.А., Низковська О.В., Панасюк Т.В., Піроженко Т.О., Поніманська Т.І., Сідельнікова О.Д., Шевчук А.С., Якименко Л.Ю. – К.: МЦФЕР–Україна, 2012. – 26 с.
2. Біла І.М. Психологія дитячої творчості / І.М. Біла. – К. : Фенікс, 2014. – 200 с.
3. Онищук І.А. Синтез мистецтв як засіб активізації прагнення дошкільника творчо виразити себе] /І.А. Онищук // Наука і освіта, – 2011.– Вип. 4– С. 284-288
4. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / Т. І. Поніманська – К.: «Академ-видав», 2006. – 456 с.
5. Флерина Е. А. Основные принципы художественного воспитания детей / Е. А. Флерина // Дошкольное воспитание. – 2009. – № 7. – С. 8-13.

Д. Михайлюк,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник – доцент М.Вацьо

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ОБРАЗОТВОЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Постановка проблеми. Дошкільний вік – це той період, коли образотворча діяльність може стати і найчастіше є стійким захопленням майже всіх дітей. Інтерес до образотворчої діяльності дітей обумовлюється його важливістю для розвитку особистості дитини, і з роками потреба в ній не послаблюється, а ще більше зростає. Поява інтересу – передумова і своєрідний показник художнього розвитку, формування інтересу, а також засіб підвищення ефективності навчання дітей образотворчої діяльності.

Аналіз попередніх досліджень. Проблема інтересу в навчанні була предметом дослідження багатьох видатних вітчизняних і зарубіжних педагогів минулого (Я. Коменський, Й. Песталоцці, С. Русова, Ж. Руссо, К. Ушинський та ін.). Епоха гуманізму висунула ідею про навчання з урахуванням інтересу дітей. Видатний чеський педагог Я. Коменський писав: «... способи навчання повинні